

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/336441365>

ПОВЕЗАНОСТ ОСОБИНА ЛИЧНОСТИ, НАДЕ И ЗАДОВОЉСТВА ЖИВОТОМ КОД МЛАДИХ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Article in *Bastina* · October 2019

DOI: 10.5937/bastina1948215P

CITATION

1

READS

80

2 authors, including:

Miljana Pavićević

University of Pristina Kosovska Mitrovica

31 PUBLICATIONS 11 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Оригинални научни рад

Миљана С. ПАВИЋЕВИЋ*

Универзитет у Приштини, Филозофски факултет Катедра за психологију

Ана З. СТОШЕВСКИ**

ПОВЕЗАНОСТ ОСОБИНА ЛИЧНОСТИ, НАДЕ И ЗАДОВОЉСТВА ЖИВОТОМ КОД МЛАДИХ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Апстракт: Циљ истраживања био је да испитамо да лисе на основу појединих особина личности, објашњене преко модела личности Великих пет плус два (неуротицизам, екстраверзија, савесност, агресивност, отвореност према искуству, позитивна и негативна валенца), може предвидети доживљај наде (коју је дефинисао Снајдер) и задовољство животом (који је дефинисао Пенезић), код младих на Косову и Метохији. Узорак је чинило 195 студената (61 мушких и 134 женских испитаника), различитих факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, просечне старости $AC=21,5$, $SD=2,08$. Инструменти коришћени у истраживању су: Инвентар личности Великих пет плус два, Скала наде и Скала задовољства животом.

Резултати регресионе анализе показују да особине личности објашњавају 37,5% варијансе наде, а из групе предикторских варијабли су се издвојиле истрајност, као аспект савесности, и супериорност као аспект позитивне валенце. Особине личности објашњавају 59,2% варијансе задовољства животом, а као предикторске варијабле су се издвојиле депресивност и негативни афекат као аспекти неуротицизма, позитиван афекат као аспект екстраверзије и супериорност као аспект позитивне валенце. Када су особе истрајне, издржљиве, организоване и сигурне у себе, биће способне да планирају пут до жељеног циља без обзира на могуће препреке. Када су особе оптимистичне, ведре, активне и самопоуздане, показиваће веће задовољство својим животом.

Кључне речи: особине личности, нада, задовољство животом, млади.

УВОД

Након што су психолошка истраживања дуго била усмерена на испитивање неповољних стања, односно, бавила су се варијаблама које нису повезане са срећом, јавила се потреба за испитивањем „позитивне психологије”

* асистент, miljana.pavicevic@pr.ac.rs

** дипломирани психолог, студент мастер студија

и њених концепата, као што су нада, оптимизам, задовољство животом, самопоштовање итд. Испитивање ових концепата је значајно да би појединци могли да се боље упознају са својим ресурсима које поседују и тако ојачају своје потенцијале и да се на тај начин крећу ка путу позитивног раста и развоја. Пошто је сваки појединац индивидуа за себе, битну улогу у испитивању појединих чиниоца имају и особине личности. Зато смо у овом раду желели да видимо да ли су, и у којој мери, особине личности предиктори наде и задовољства животом младих који живе на подручју Косова и Метохије.

Особине личности. Лексички и психобиолошки приступ у истраживању структуре личности представљају две доминантне парадигме у савременој психологији личности. Док се у оквиру психобиолошког приступа трага за биолошком основом индивидуалних разлика, уз претпоставку да је јасна биолошка основа први предуслов идентификовања неке особине личности као базичне, лексички приступ полази од идеје да се оне особине по којима се људи разликују, а које су се кроз свакодневно људско искуство показале као значајне, кодирају у језик. Олпорт и Одберт (Allport & Odbert, 1936 према Waller, 1999: 155-197) су аутори прве психолексичке студије, и они су користећи Вебстеров речник енглеског језика пописали речи из овог речника које су представљале описе личности и сврстали су их у неколико категорија. Једна од категорија, која је означена као категорија личних описа, показала се као универзална, јер је прихваћена од стране бројних аутора као категорија „правих” описа личности. Аутори који су дали значајан допринос у оквиру психолексичких приступа ослањајући се на Олпортове и Одбертове налазе су: Фиске, Кател, Дигман, Голдбер, Коста и Мекри. Већина ових аутора су се сложили да се ови описи личности могу груписати у пет базичних димензија личности: Неуротицизам, Екстраверзија, Савесност, Отвореност и Сарадљивост. Петофакторски модел је претрпео највише критика од стране Телегена и Волера (Tellegen & Waller, 1987, према Waller, 1999: 155-197). Њихова замера дотадашњим лексичким студијама је била то што су сматрали да Петофакторски модел не обухвата неке важне димензије личности и да је поглед на структуру личности искривљаван. Након Олпорта и Одберта, и Нормана, Телеген и Волер (Tellegen & Waller, 1987, према Waller, 1999: 155-197) су спровели трећу велику студију описа личности у енглеском језику. Телеген и Волер (Waller, 1999: 155-197) су узели у обзир евалуативне термине и описе стања како би се овај задатак остварио на најефикаснији начин. Поред пет димензија личности које су у великој мери кореспондирале са димензијама петофакторских модела, појавиле су се две евалуативне димензије – позитивна и негативна валенца које се сматрају најупечатљивијим разликама између Телегеновог и Волеровог открића и осталих лексичких резултата. Позитивна валенца мери осећај сопствене важности и посебности. Негативна валенца означава самоперцепције зла или ужаса (Waller, 1999: 155-197). У нашем језику

извршене су три психолексичке студије (Smederevac, 2000; Smederevac, Mitrović i Čolović, 2007; DeRaad, Smederevac, Čolović i Mitrović, 2017, према Smederevac i Mitrović, 2018: 186-190). Као резултат ових напора настао је модел Великих пет плус два са следећим димензијама: Неуротицизам, Екстраверзија, Савесност, Отвореност за искуство, Агресивност, Позитивна валенца и Негативна валенца (Smederevac i Mitrović, 2018: 186-190).

Неуротицизам се односи на индивидуалне разлике у склоности да се доживљавају негативне емоције. Обухвата индикаторе анксиозности, осећања кривице, депресивног расположења, огорчености, отуђености и осећања мање вредности. *Екстраверзија* обухвата углавном социјалне аспекте екстраверзије, и то не само оне које се односе на квантитет, већ и квалитет социјалне интеракције и укључује индикаторе позитивног афективитета. Екстравертне особе су дружељубиве, спонтане, оптимистичне и често трагају за ситуацијама које ће да доведу до позитивних исхода. *Савесност* је димензија која се под овим називом јавила искључиво као резултат лексичких студија. Особе које су савесне обично постављају јасне стандарде и остварење тих стандарда их чини задовољним. Осим тога, оне су и истрајне и самодисциплиноване. *Агресивност* је димензија која подразумева индивидуалне разлике у учесталости и интензитету агресивних импулса, као и разлике у контроли и интензитету саме агресивне реакције. Хиперсензитивне особе већи број стимулуса процењују као претеће, док опуштеније особе мањи број стимулуса процењују као претњу. Умерен степен агресивности се тумачи као борбеност која је у функцији залагања особе за сопствене потребе и циљеве, али је смирена и сарадљива. *Отвореност према искуству* је особина која обухвата интелектуалну радозналост, широк круг интересовања и отвореност за промене. *Позитивна валенца* је димензија самоевалуације и може да представља један од предуслова менталног здравља. Ако особа реално процењује себе, своје капацитете и окружење, треба да има адекватну адаптацију на захтеве средине, односно, особа треба да буде свесна својих снага и предности, али и слабости и грешака. *Негативна валенца* је димензија која обухвата спремност да се себи припише улога опасне особе од које ће се други плашити, а карактеристичан је и депресивни когнитивни стил (Smederevac-Mitrović i dr., 2010: 23-58).

Нада. Међу позитивним показатељима развоја личности налазе се нада и задовољство животом. Снајдер дефинише наду као когнитивни сет који се састоји од реципрочно деривираних осећања: а) успешног деловања (циљу усмереног понашања) које је повезано са мотивацијом и самоефикасношћу и б) успешних начина помоћу којих се циљеви могу постићи (Snyder-Harris, et al., 1991: 570-585). Нада почива на способности да се пронађу решења и одлучности да се она примене. Није довољно само знати на који начин се може остварити циљ, мора се кретати према његовом остварењу (Snyder, 1994: 15). Проналажење више могућих решења је важно када се особа током свог живота сретне са разним препрекама. Људи који имају више наде

могу лакше да пронађу путеве који воде испуњењу циља. Позитивне емоције ће, управо и, да проистекну од опаженог напредовања ка циљу, док ће негативне водити ка стагнацији и назадовању. Тако да, иако се ради о две компоненте, оне су функционално повезане (нпр. особа може замислити велики број начина на који ће остварити жељени циљ, али неће их остварити ако није довољно мотивисана, па се обе морају испитати како би се измерио ниво наде код особе (Snyder, 2000: 45)). Дакле, наду имамо кад знамо шта желимо, можемо осмислити различите начине да то постигнемо и да започнемо и не одустајемо (Rijavec i Marković, 2008: 9).

Улога наде је највише испитивана у подручју физичког (Snyder, 1996: 3-16; 1998: 63-79) и менталног здравља (Snyder-Harris, et al., 1991: 570-585) где је добијена повезаност са различитим позитивним исходима. Осим што позитивно утиче на здравље, нада позитивно утиче и на академски успех и резултате ученика, студената и спортиста (Snyder et al., 2002: 820-826). У овом Снајдеровом моделу, нада представља диспозицију која је субјективно дефинисана на начин на који људи процењују своју мотивацију и путеве повезане са остваривањем циљева (Lacković-Grgin i Ćubela, 2002: 18). Даље, Брент и Квенгрос (2004) сматрају да је нада усмерена на лично постигнуће специфичних циљева (Tatalović-Vorkapić i Jelić-Puhalo, 2016: 208). Нада код појединца се може сагледати као надахнуће за даљи рад и конструисање планова за себе и истраживање нових могућности. Пошто осећај наде и мисли помажу остварењу професионалних циљева појединца и стварању подстицајног и погодног окружења за развој сопствених потенцијала, може се закључити да нада даје велики допринос општем задовољству животом за појединца. У истраживањима Снајдера и Лопеза (Snyder & Lopez, 2007: 397) се може видети да су студенти са високим нивоом наде показали позитивне емоционалне мисли и осећај ентузијазма, док су студенти са нижим нивоом наде показали негативне емоције и монотонију која је произашла из њиховог неуспеха у остваривању циљева. У још неким истраживањима се показало да особе са вишим степеном наде показују мање депресивних симптома (O'Sullivan, 2011: 155-172) и да је позитивно суочавање након стресних ситуација предвиђено надом (Snyder, 2000: 247).

Задовољство животом. Прегледом литературе може се видети да се сусрећу различита схватања задовољства животом и њему сродних појмова као што су добробит (well-being), срећа (happiness), квалитет животом (quality of life). Дефиниције задовољства животом су различите с обзиром на подручје истраживања. Једну од дефиниција задовољства животом дају Андрес и Витеј (Andrews & Withey, 1976, према Diener, 1984: 524-575) који сматрају да субјективна добробит (well-being), као шири појам, укључује и когнитивну евалуацију и одређени степен позитивних и/или негативних осећаја (Gavrić i Hasanić, 2017: 219-237). Иако би се могло очекивати да буде доста теоријских приступа схватању задовољства животом, заправо је мало изворних теорија,

а више теоријских спекулација које су само делом повезане са животним задовољством (Penezić, 2006: 648). За објашњавање концепта задовољства животом помињу се различити модели, али се издвајају три која су најчешће коришћена у литератури: структурални модел или “Top-down модел” који је дедуктиван и “Bottom-up модел” који је индуктиван, и трећи је динамички модел равнотеже. Модел динамичке равнотеже (Headey & Wearing, 1989: 731-739) укључује утицај различитих димензија личности на процену задовољства животом (Penezić, 2006: 645). Оно што је интересантно јесте то, да се овај модел не заснива само на утицају димензија личности, већ укључује разне субјективне и објективне процене, на разним подручјима живота који могу да утичу на задовољство животом. У трагању за јединственом дефиницијом задовољства животом, на основу прегледа новијих емпиријских радова и извршене валидације конструкта задовољства животом, Пенезић (2006: 647) закључује да задовољство животом представља когнитивну евалуацију целокупног властитог живота, кроз коју појединац процењује свој живот. Сваки појединац вреднује свој живот из личне перспективе, према себи важним критеријумима, очекивањима, искуствима и вредностима. Такође, Пенезић (2006: 648) у свом раду наводи да би димензије личности требало да посматрамо као основне предикторе задовољства животом, али да се не сме искључити утицај различитих животних ситуација и догађаја који могу утицати на процену задовољства.

Ранија истраживања су показала да процене глобалног задовољства животом, мерене Скалом задовољства животом, имају значајну позитивну повезаност са позитивним и значајну негативну повезаност са негативним емоционалним тоном (Pavot & Diener, 1993: 164-172). Истраживања су показала да особе које су задовољне својим животом остварују боље социјалне односе, отпорније су на стрес, здравије су и емоционално стабилније (Brajša-Žganec i Kaliterna-Lipovčan, 2006: 715). У истраживањима Таталовић-Воркапић и Јелић-Пухало (2016: 212-213) утврђен је висок ниво екстраверзије, пријатности, савесности и отворености према искуству, наде, оптимизма и задовољства животом. Такође, у истом истраживању је утврђена позитивна повезаност наде, оптимизма и задовољства животом са свим особинама личности, изузев неуротицизма, што значи да ће оптимистичне особе имати више наде и биће задовољније својим животом. Даље, у више истраживања се показало да је екстраверзија позитивно повезана, а неуротицизам негативно повезан са аспектима личног задовољства животом (Paustović-Kolesarić i dr., 1995: 49-61; Diener, -Oishi et al., 2003: 403-425; Vasić-Šarčević i dr., 2011: 155-171). Према Дајнеру, постоје уверљиви докази да су екстраверзија и неуротицизам, као стабилне димензије личности, снажни предиктори задовољства животом (Diener-Oishi et al., 2003: 403-425). Тако Андрес и Витеј (Andrews & Withey, 1976, према Costa&McCrae, 1980: 668-678.) наводе како екстраверзија објашњава 8% варијансе субјективне добробити, док неуротицизам објашњава око 27% варијансе субјективне добробити.

Због великог интересовања за истраживање концепта задовољства животом, многи аутори, као што су Ештон (Acton, 1994: 1-26) и Ергил (Argyle, 1999: 353-373), повезивали су задовољство животом са депресијом, менталним здрављем, самопоимањем, моралношћу и самопоштовањем. У једном истраживању у Словачкој (Halama, 2010: 309-314) испитивана је медијаторска улога наде између особина личности и задовољства животом. Резултати су показали да нада делује као парцијални посредник између неуротицизма, савесности и задовољства животом, а као потпуни посредник између екстраверзије и задовољства животом.

Имајући у виду наведене налазе, настала је и идеја за овај рад – да се испита да ли су особине личности предиктори наде и задовољства животом код младих. Пошли смо од претпоставке да особа која је позитивна и оптимистична, ведрога духа, има више наде, и биће мотивисана да оствари жељени циљ, а остваривање жељеног циља ће да доведе до осећања задовољства сопственим животом након оствареног успеха.

МЕТОД

Општи циљ истраживања је био да испитамо да ли постоји и каква је предиктивна моћ особина личности (неуротицизам, екстраверзија, савесност, агресивност, отвореност, позитивна валенца и негативна валенца) у предвиђању наде и задовољства животом код младих. Из општег циља, произашли су следећи специфични циљеви:

- утврдити степен изражености особина личности, наде и задовољства животом код младих на Косову и Метохији;
- утврдити да ли постоји статистички значајна повезаност особина личности, наде и задовољства животом код младих на Косову и Метохији;
- утврдити да ли су особине личности значајне у предвиђању доживљаја наде и задовољства животом код младих на Косову и Метохији.
- утврдити да ли постоје полне разлике у изражености особина личности, наде и задовољства животом код младих на Косову и Метохији.

Узорак и процедура

Истраживање је спроведено на узорку од 195 испитаника оба пола и свих година дипломских академских студија различитих факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици. Од укупног броја испитаника, био је 61 испитаник мушког пола, и 134 испитаника женског пола, узраста од 19 до 26 година ($AC=21,5$, $CD=2,08$). Истраживање је спроведено у просторијама факултета које испитаници похађају. Испитивање је било анонимно, а испитаници су добровољно учествовали у истраживању, након што им је објашњен циљ и указано да ће подаци бити коришћени у истраживачке сврхе. Од статистичких метода коришћена је дескриптивна статистика, корелациона, регресиона анализа и т-тест.

Инструменти

За потребе овог истраживања користили смо следеће инструменте:

Инвенџар личности Великих њећ љлус два ВП+2 (Smederevac-Mitrović i др., 2010: 1-73). Упитник ВП+2 се састоји од 184 ајтема, и намењен је процени седам широких димензија личности, а свака од ових скала садржи две, односно три субскеале које су намењене процени субдимензија или фацета седам широких димензија: Неуротицизам (анксиозност, депресивност, негативни афекат), Екстраверзија (срдачност, позитиван афекат, друштвеност), Савесност (самодисциплина, истрајност, промишљеност), Агресивност (бес, непопустљивост, тешка нарав), Отвореност (интелект, тражење новина), Позитивна валенца (супериорност, позитивна слика о себи) и Негативна валенца (манипулативност и негативна слика о себи). На нашем узорку смо добили задовољавајућу поузданост свих седам димензија, Кронбахов алфа за неуротицизам износи $\alpha=.92$, за екстраверзију $\alpha=.88$; за савесност $\alpha=.78$; за агресивност $\alpha=.82$, за отвореност према искуству $\alpha=.82$, за позитивну валенцу $\alpha=.87$ и негативну валенцу $=.91$.

Скала *наде* (Lacković-Grgin i Ćubela, 2002: 18-19) мери разлике у нади као прти која је стабилна кроз време и различите ситуације. Изворну верзију је конструисао Снајдер, а скала је преведена и примењена на неколико узорака средњошколаца и студената у Хрватској (Lacković-GrginiĆubela, 2002:18-19). Скала је петостепена, Ликертовог типа и састоји се од 9 ајтема. Укупан резултат се може кретати у распону од 9 до 45, што значи да виши резултат указује на већи степен изражености наде. Поузданост скале на нашем узорку (изражена Кронбаховим алфа коефицијентом) је $\alpha = 0.83$.

Скала *задовољства живоћом* (Penezić, 2002: 20-22) је намењена мерењу степена задовољства животом. Скала је петостепена Ликертовог типа и састоји се од 20 ајтема. Испитаници одговарају заокруживањем одговарајућег броја, а резултат се обликује као линеарна комбинација процена. Виши резултат означава и веће задовољство животом, а резултати могу да се крећу у распону од 20 до 100. Поузданост скале на нашем узоруку (изражена Кронбахов коефицијентом) је $\alpha = .91$.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У табели 1 дат је приказ дескриптивних показатеља особина личности (димензије и субдимензије), наде и задовољства животом. Ако погледамо мере заступљености појединих димензија, видимо да су високи резултати добијени на димензијама Савесност и Неуротицизам, затим Екстраверзија, Агресивност и Позитивна валенца, Отвореност за искуство, док је најнижи скор на димензији Негативна валенца. Добијени резултати су у супротности

са резултатима које су добили други истраживачи (Љоковић, Smederevac i Mitrović, 2014: 240), а који показују да су највиши скорови добијени на димензијама Екстраверзија, Савесност, Отвореност за искуство, а најнижи скорови на димензијама Неуротицизам и Негативна валенца. Ако имамо у виду теоријски распон скале наде (9-45) и задовољства животом (20-100), добијене аритметичке средине су ближе горњој граници, што нас наводи на закључак да испитаници имају висок степен наде и задовољства животом.

Табела 1. Дескриптивни показатељи особина личности, наде и задовољства животом младих

	Мин	Макс	АС	СД
Анксиозност	14	56	36,48	8,82
Депресивност	10	47	23,44	8,30
Негативни афекат	12	55	33,83	8,95
НЕУРОТИЦИЗАМ	41	156	93,61	23,21
Срдачност	17	40	29,86	5,42
Позитиван афекат	15	40	31,02	5,52
Друштвеност	12	40	27,90	5,43
ЕКСТРАВЕРЗИЈА	53	116	88,73	14,08
Самодисциплина	10	40	26,58	5,76
Истрајност	21	87	40,89	7,63
Промисљеност	15	43	31,00	5,31
САВЕСНОСТ	63	138	98,69	14,57
Бес	9	43	25,28	7,61
Непопустљивост	12	45	26,20	5,85
Тешка нарав	11	53	31,28	6,43
АГРЕСИВНОСТ	45	116	82,78	15,43
Интелект	22	64	45,95	8,22
Тражење новина	15	35	25,59	4,68
ОТВОРЕНОСТ ЗА ИСКУСТВО	43	98	71,49	11,18
Супериорност	16	68	42,89	8,98
Позитивна слика о себи	21	55	39,86	6,82
ПОЗИТИВНА ВАЛЕНЦА	40	123	82,65	14,19
Манипулативност	12	55	27,95	9,54
Негативна слика о себи	10	37	19,89	7,49
НЕГАТИВНА ВАЛЕНЦА	23	92	47,96	16,09
НАДА	9	45	34,19	5,88
ЗАДОВОЉСТВО ЖИВОТОМ	47	100	75,17	12,12

*Корелација значајна на нивоу $p < 0.05$

**Корелација значајна на нивоу $p < 0.01$

У Табели 2 су приказани резултати који су добијени корелационом анализом. Из приказаног видимо да постоји позитивна повезаност екстраверзије, савесности, отворености, позитивне валенце (и њихови аспекти) и тешке нарави као аспекта агресивности са надом и задовољством животом. Такође, постоји негативна повезаност неуротицизма (анксиозност и депресивност) и негативне валенце (негативна слика о себи) са надом и задовољством животом. Корелације су ниског до умереног интензитета. Највећа корелација постоји између позитивног афекта као субдимензије екстраверзије и задовољства животом. Није утврђена статистички значајна корелација између негативног афекта (неуротицизам), субдимензије агресивности – бес и непопустљивост и агресивност као димензија, и манипулативности (негативна валенца) и наде, као и између субдимензија агресивности – непопустљивости и агресивности као димензија и задовољства животом.

Табела 2. Повезаност особина личности, наде и задовољства животом код младих

	Нада	Задовољство животом
Анксиозност	-.173*	-.337**
Депресивност	-.245**	-.548**
Негативни афекат	-.075	-.426**
НЕУРОТИЦИЗАМ	-.193**	-.494**
Срдачност	.401**	.403**
Позитиван афекат	.443**	.598**
Друштвеност	.345**	.410**
ЕКСТРАВЕРЗИЈА	.481**	.569**
Самодисциплина	.292**	.289**
Истрајност	.483**	.434**
Промишљеност	.380**	.239**
САВЕСНОСТ	.510**	.429**
Бес	-.018	-.219**
Непопустљивост	-.049	-.056
Тешка нарав	.256**	.172*
АГРЕСИВНОСТ	.085	-.060
Интелект	.432**	.400**
Тражење новина	.342**	.377**
ОТВОРЕНОСТ ЗА ИСКУСТВО	.457**	.446**
Супериорност	.399**	.437**
Позитивна слика о себи	.456**	.515**
ПОЗИТИВНА ВАЛЕНЦА	.484**	.524*
Манипулативност	-.093	-.232**
Негативна слика о себи	-.249**	-.395**
НЕГАТИВНА ВАЛЕНЦА	-.162*	-.316**

*Корелација значајна на нивоу $p < 0.05$

**Корелација значајна на нивоу $p < 0.01$

Млади који су отворени за нова искуства, екстравертни и свесни својих снага и предности, показиваће виши степен наде, и биће истрајнији и одлучнији у остваривању својих циљева и самим тим биће задовољнији својим животом. Млади који имају позитивну слику о себи и својим способностима ће се најчешће и понашати у складу са тим, па ће и постављати више циљеве чије остваривање повратно подстиче позитиван став, тако да је ова особина веома важна за доживљај задовољства животом. Младе који показују висок неуротицизам одликује висока забринутост за своју будућност па имају и мањи степен наде и показују мање задовољство својим животом.

У Табели 3 дат је приказ регресионе анализе. У модел регресионе анализе су као предиктори уључене особине личности (неуротицизам, екстраверзија, савесност, агресивност, отвореност према искуству, позитивна валенца и негативна валенца), а скор на скали наде као критеријска варијабла. Особине личности су се показале као значајни предиктори наде и објашњавају 29,5% варијансе наде код младих.

Табела 3. Особине личности као предиктори наде код младих

	R	R ²	F	Sig.	β	t	Sig.
Особине личности	.365	.295	5.17	.000			
Анксиозност					.013	.123	.902
Депресивност					-.117	-.873	.384
Негативни афекат					.035	.320	.749
Срдачност					.091	.741	.460
Позитиван афекат					.106	.879	.381
Друштвеност					-.045	-.491	.624
Самодисциплина					.132	1.576	.117
Истрајност					.213	2.296	.023
Промишљеност					.067	.769	.443
Бес					-.058	-.553	.581
Непопустљивост					-.030	-.357	.721
Тешка нарав					.085	.836	.404
Интелект					.060	.627	.531
Тражење новина					.040	.469	.640
Супериорност					.214	2.007	.046
Позитивна слика о себи					-.077	-.627	.531
Манипулативност					.125	1.004	.298
Негативна слика о себи					-.017	-.128	.899

* Значајно на нивоу $p < 0.05$

Од свих особина личности које су као предиктори укључени у регресиони модел, издвајају се истрајност, као субдимензија савесности, и супериорност као субдимензија позитивне валенце. Имајући у виду вредност β коефицијента, супериорност ($\beta=.214$, $p<0.05$) и истрајност ($\beta=.213$, $p<0.05$) су дали скоро исти допринос у предвиђању наде. Млади који су амбициозни и истрајни у остваривању својих циљева и имају високо самопоуздање ће имати више наде у исход својих активности.

У Табели 4 дат је приказ регресионе анализе. У модел регресионе анализе су као предиктори укључене особине личности (неуротицизам, екстраверзија, савесност, агресивност, отвореност према искуству, позитивна валенца и негативна валенца), а скор на скали задовољства животом као критеријска варијабла. Особине личности су се показале и као значајни предиктори задовољства животом и објашњавају 54% варијансе задовољства животом младих.

Табела 4. Особине личности као предиктори задовољства животом код младих

	R	R ²	F	Sig.	β	t	Sig.
Особине личности	.586	.540	5.17	.000			
Анксиозност					.127	1.490	.138
Депресивност					-.375	-3.458	.001
Негативни афекат					-.231	-2.588	.011
Срдачност					.064	.645	.520
Позитиван афекат					.375	3.826	.000
Друштвеност					-.091	-1.224	.223
Самодисциплина					-.002	-.025	.980
Истрајност					.084	1.122	.263
Промишљеност					-.023	-.329	.743
Бес					-.105	-1.226	.222
Непопустљивост					-.043	-.637	.525
Тешка нарав					.050	.613	.541
Интелект					.056	.716	.475
Тражење новина					-.041	-.587	.558
Супериорност					.314	3.635	.000
Позитивна слика о себи					-.059	-.591	.555
Манипулативност					.180	1.865	.064
Негативна слика о себи					.059	.561	.576

* Значајно на нивоу $p<0.05$

**Значајно на нивоу $p<0.01$

Као предикторске варијабле су се издвојиле депресивност ($\beta = -.375$, $p < 0.05$) и негативни афекат ($\beta = -.231$, $p < 0.05$) као субдимензије неуротицизма, али са негативним предзнаком. Из групе предикторских варијабли су се издвојили и позитиван афекат као субдимензија екстраверзије ($\beta = .375$, $p < 0.01$) и супериорност као субдимензија позитивне валенце ($\beta = .314$, $p < 0.01$), као значајни у предвиђању задовољства животом. Овакав резултат нам указује да ће млади који су супериорнији и доминантнији, самопоуздани и екстравертни, оптимистични и ведрог духа, бити задовољнији својим животом.

У Табели 5 дат је приказ т-теста који показује полне разлике у изражености особина личности, наде и задовољства животом код младих на Косову и Метохији. Испитаници мушког пола показују већи степен депресивности (неуротицизам), манипулативности и негативне слике о себи (негативна валенца), док испитаници женског пола показују већи степен позитивног афекта и друштвености (екстраверзија).

Табела 5. Полне разлике у изражености особина личности, наде и задовољства животом код младих

	Пол	Н	АС	СД	Ф	дф	Сиг.
Анксиозност	Мушки	61	37,00	8,79	.001	188	.675
	Женски	134	36,71	8,75			
Депресивност	Мушки	61	25,37	8,22	.305	188	.042
	Женски	134	22,71	8,19			
Негативни афекат	Мушки	61	34,09	8,33	1.649	188	.858
	Женски	134	33,83	9,18			
НЕУРОТИЦИЗАМ	Мушки	61	95,91	22,77	.021	188	.439
	Женски	134	93,05	23,15			
Срдачност	Мушки	61	28,83	4,74	3.126	188	.082
	Женски	134	30,31	5,67			
Позитиван афекат	Мушки	61	29,47	6,07	2.390	188	.012
	Женски	134	31,64	5,12			
Друштвеност	Мушки	61	26,69	5,05	.804	188	.041
	Женски	134	28,45	5,54			
ЕКСТРАВЕРЗИЈА	Мушки	61	85,11	13,39	.638	188	.020
	Женски	134	90,31	14,16			
Самодисциплина	Мушки	61	26,41	5,56	.386	188	.848
	Женски	134	26,59	5,83			
Истрајност	Мушки	61	39,86	6,79	.178	188	.243
	Женски	134	41,27	7,93			
Промишљеност	Мушки	61	31,71	5,44	.041	188	.234
	Женски	134	30,69	5,27			
САВЕСНОСТ	Мушки	61	98,27	15,40	2.087	188	.842
	Женски	134	98,74	14,22			

	Пол	Н	АС	СД	Ф	ΔФ	Сиг.
Бес	Мушки	61	24,89	7,12	1.260	188	.632
	Женски	134	25,48	7,85			
Непопустљивост	Мушки	61	26,29	4,89	3.945	188	.823
	Женски	134	26,09	6,20			
Тешка нарав	Мушки	61	31,31	5,97	.907	188	.944
	Женски	134	31,24	6,66			
АГРЕСИВНОСТ	Мушки	61	82,16	14,13	1.984	188	.743
	Женски	134	82,98	16,05			
Интелект	Мушки	61	45,59	7,82	.044	188	.753
	Женски	134	45,99	8,33			
Тражење новина	Мушки	61	24,88	4,76	.002	188	.168
	Женски	134	25,90	4,65			
ОТВОРЕНОСТ ЗА ИСКУСТВО	Мушки	61	70,19	10,64	.322	188	.329
	Женски	134	71,92	11,35			
Супериорност	Мушки	61	43,91	8,68	.000	188	.230
	Женски	134	42,23	8,85			
Позитивна слика о себи	Мушки	61	39,37	6,85	.006	188	.579
	Женски	134	39,96	6,72			
ПОЗИТИВНА ВАЛЕНЦА	Мушки	61	83,31	14,08	.021	188	.564
	Женски	134	82,03	13,88			
Манипулативност	Мушки	61	31,11	9,47	.165	188	.003
	Женски	134	26,66	9,28			
Негативна слика о себи	Мушки	61	22,36	7,98	3.855	188	.003
	Женски	134	18,83	7,04			
НЕГАТИВНА ВАЛЕНЦА	Мушки	61	53,70	16,24	1.043	188	.001
	Женски	134	45,57	15,46			
НАДА	Мушки	61	33,33	6,38	.132	188	.194
	Женски	134	34,53	5,62			
ЗАДОВОЉСТВО ЖИВОТОМ	Мушки	61	72,54	11,14	1.898	188	.060
	Женски	134	76,16	12,34			

* Значајно на нивоу $p < 0.05$

**Значајно на нивоу $p < 0.01$

ДИСКУСИЈА И ЗАКЉУЧАК

У истраживању смо кренули од претпоставке да су особине личности значајне у предвиђању наде и задовољства животом код младих.

Најпре је у раду, применом дескриптивне статистике, добијено да испитаници имају најизраженију савесност и неуротицизам као димензије личности. То показује да су млади у овом истраживању упорни, истрајни и

одговорни према обавезама, самодисциплиновани, поуздани и способни да одложе тренутне хедонистичке пориве зарад дугорочних циљева (Čolović-Smederevac i dr., 2014: 246). Са друге стране, млади показују висок степен анксиозности, склоности да доживе негативне емоције и да нове ситуације доживљавају као потенцијално претеће. Добијене резултате можемо објаснити општом безбедоносном, политичком и економском нестабилношћу на подручју Косова и Метохије, где живе испитаници. Ипак, охрабрују добијени подаци да млади показују висок степен наде и задовољства животом, односно, имају способност да планирају пут до циља без обзира на препреке које постоје на том путу, и задовољни су својим животом. У истраживању Таталовић-Воркапић и Јелић-Пухало (2016: 213) утврђен је висок ниво екстраверзије, пријатности, савесности и отворености према искуству, наде, оптимизма и задовољства животом.

У потрази за одговором на проблем истраживања, применом корелационе анализе, видимо да постоји повезаност скоро свих димензија личности (неуротицизам, екстраверзија, савесност, отвореност за искуство, позитивна и негативна валенце) и њених субдимензија са надом и задовољством животом. Када су млади екстравертни, савесни, отворени за искуство, имају високо самопоштовање и емоционално су стабилни, онда ће показивати већи степен наде и биће задовољнији својим животом. Таталовић-Воркапић и Јелић-Пухало (2016: 213) су такође у свом истраживању утврдили да постоји позитивна повезаност наде, оптимизма и задовољства животом са свим особинама личности, осим са неуротицизмом са којим постоји негативна повезаност. Особе које су склоне да на будућност гледају оптимистички, имају позитивну процену себе и својих потенцијала, оствариваће задате циљеве и биће задовољније својим животом. У неким другим истраживањима екстраверзија се показала позитивно повезана, а неуротицизам негативно повезан са аспектима личног задовољства животом (Pastuović-Kolesarić i dr., 1995: 49-61; Diener-Oishi et al., 2003: 403-425). И у нашем истраживању смо добили исте резултате.

Даље, применом регресионе анализе у истраживању дошло се до резултата да особине личности објашњавају 29,5 % варијансе наде, а из групе предикторских варијабли су се издвојили истрајност, као субдимензија савесности, и супериорност, као субдимензија позитивне валенце. Истрајност подразумева амбицију да се сопственим залагањем постигну високи циљеви (Smederevac-Mitrović i dr., 2010: 37). Другим речима, да би се циљеви постигли и остварили, неопходна је снажна воља, организованост и издржљивост. Овакве младе особе су независне и самосталне, ослањају се на властите ресурсе, верују у сопствене способности и јако су мотивисане да напредују, па самим тим и имају више наде да остваре одређене циљеве (Smederevac-Mitrović i dr., 2010: 37). Услед таквог става, постигнуће ових младих особа је веће од просечног, што повратно делује веома мотивишуће

и у смислу веровања у властите способности и у смислу уверења да се залагањем могу остварити жељени резултати. Зато је овако добијен резултат и очекиван, ако имамо у виду теоријску поставку да нада почива на способности да се пронађу решења и одлучност да се та решења примене (Lacković-Grgin-Proroković i dr, 2002: 18). Такође, супериорност се, као субдимензија позитивне валенце, издваја из групе предикторских варијабли, што указује на то да млади који реално процењују себе, своје потенцијале и окружење, имају самопоуздања и свеснису својих способности и капацитета, имаће и више наде и ентузијазма за остваривање одређених циљева. Истраживања су показала да, када особа себе позитивно вреднује, онда извештава о вишем нивоу наде (Merkaš i Brajša-Žganec, 2011: 499–514) и задовољнија је својим животом (Diener & Diener, 1995:653-663). Појединци који се високо вреднују уједно се сматрају и способним да се успешно суоче са разним врстама стресова (Brdovčak-Merkaš i dr., 2018: 89). У неким истраживањима се показало да особе са вишим степеном наде показују мање депресивних симптома (O'Sullivan, 2011: 155-172) и да је нада заправо делује као заштитни фактор против депресивности (Snyder, 2004). Из наведених истраживања, а и на основу наших налаза, можемо закључити да истрајне и самопоуздане младе особе могу боље да се суоче са nelaгодностима и стресним ситуацијама.

У раду смо такође дошли до налаза да особине личности објашњавају 54 % варијансе задовољства животом, а из групе предикторских варијабли су се издвојили депресивност и негативни афекат као субдимензије неуротицизма и то са негативним предзнаком β коефицијента, затим позитиван афекат као субдимензија екстраверзије, и супериорност као субдимензија позитивне валенце. Негативан предзнак β коефицијента указује на одсуство депресивности и негативног афекта, односно реч је о стабилној, самоувереној особи која је сигурна у исправност својих поступака и склона да види позитивну страну догађаја (Smederevac-Mitrović i dr., 2010: 26), да креира окружење мењајући неповољне услове, или прилагођавајући се захтевима околине. Позитиван афекат је димензија која обухвата индикаторе оптимизма, животног елана и позитивног расположења. Иако не постоји особа која је стално срећна, позитиван афекат описује тенденцију да се оптимистички гледа на будућност, да се активно реагује на захтеве окружења и да се доживљавају позитивне емоције (Smederevac-Mitrović i dr., 2010:32). Наиме, активни приступ ствара могућност да се доживи више различитих искустава које повратно делују на одржавање позитивног става према окружењу и будућности, односно на доживљај задовољства животом. Према неким ранијим истраживањима (Headey & Wearing, 1989: 731-739) низак неуротицизам, висока екстраверзија и отвореност за искуство, предиспонирају људе да доживе задовољство животом. Особе које постижу ниске скорове на димензији неуротицизам су такве да се не оптерећују преиспитивањем својих

поступака, имају доста самопоуздања и позитивну слику о себи. Оне успевају да виде позитивну страну догађаја, активно приступају реалитету и прилагођавају се захтевима средине (Smederevac-Mitrović i dr., 2010: 23). На тај начин овакве особе ће моћи да задовоље своје амбиције, остваре циљеве и показиваће опште задовољство тиме што су постигле.

Резултати т-теста показују да мушки испитаници постижу већи степен депресивности (неуротицизам), манипулативности и негативне слике о себи (негативна валенца) у односу на испитанике женског пола, док испитаници женског пола показују већи степен позитивног афекта и друштвености (екстраверзија) у односу на испитанике мушког пола. Добијени резултати се донекле разликују у односу на резултате других истраживања (Čolović-Mitrović i dr, 2014: 240). Наиме, налази наведених истраживача показују да су жене такође екстравертније, мушкарци супериорнији, али и да су жене неуротичније што је није добијено у нашем истраживању.

Истраживање наде и задовољства животом је значајно ако имамо у виду да се ради о концептима позитивне психологије који су важни зарад унапређивања психичког здравља човека и развијања његових потенцијала. Такође, истраживање ових концепата је важно ако имамо у виду подручје на коме испитаници живе јер они могу да делују као протективни фактор у стресним ситуацијама, и тако доведу до успеха и позитивних исхода.

Међутим, свакако треба поменути и ограничења истраживања која се тичу пре свега узорка. Узорак је био пригодан, чинили су га само млади који студирају неки од факултета Универитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици. Друго, узорак је био неуједначен по полу, односно 68% испитаника су женског пола, па добијене налазе треба узети са резервом.

Генерално гледано, особине личности су значајније у објашњењу задовољства животом код младих, него у објашњењу наде па би препорука за наредна истраживања била да се укључе и друге предикторске варијабле (васпитни стилови, карактеристика социо-политичког контекста одрастања) у објашњавање концепта наде јер особине личности не делују независно од ширег друштвеног контекста.

ЛИТЕРАТУРА

- Acton 1994: Gayle J. Acton. Well-Being as a Concept for Theory, Practice, and Research. *The Online Journal of Knowledge Synthesis for Nursing*, 11,1-26.
- Argyle 1999: Michael Argyle. *Causes and correlates of happiness*. U: D. Kahneman – E. Diener – N. Schwarz (Eds.). *Well-Being: The Foundations of Hedonic Psychology*. New York: Russell Sage Foundation.353-373.
- Брајша-Џганец – Калитерна Липовчан 2006: Andreja Brajša-Žganec – Ljiljana Kaliterna-Lipovčan. Kvaliteta življenja, životno zadovoljstvo i sreća osoba koje profesionalno pomažu drugima. *Društvena istraživanja*, 4-5(84- 85),713-728.

- Brđovčak – Merkaš – Šakić-Velić 2018: Barbara Brđovčak – Marina Merkaš – Marija Šakić-Velić. Uloga nade i samopoštovanja u odnosu ekonomskog pritiska i zadovoljstva životom adolescenata. *Društvena istraživanja*, 27 (1), 87-108.
- Bryant – Cvengros 2004: Fred B. Bryant – Jamie A. Cvengros. Distinguishing Hope and Optimism: Two Sides of a Coin, or Two Separate Coins? *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23 (2), 273-302.
- Costa – McCrae 1980: Paul T. Costa – Robert R. McCrae. Still stable after all these years: Personality as a key to some issues in adulthood and old age. In: P. B. Baltes – G. Brim (Eds.). *Life span development and behavior* 3 New York, Academic Press, 65-102.
- Čolović – Smederevac- Mitrović 2014: Petar Čolović – Snežana Smederevac – Dušanka Mitrović. Velikih pet plus dva: validacija skraćene verzije. *Primenjena psihologija*, 7, 227-254.
- Diener 1984: Ed Diener. Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 524-575.
- Diener – Diener 1995: Ed Diener – Marissa Diener. Cross-Cultural Correlates of Life Satisfaction and Self-Esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 653-663.
- Diener – Oishi – Lucas 2003: Ed Diener – Shigehiro Oishi – Richard E. Lucas. Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54, 403-425.
- Gavrić – Hasanić 2017: Miroslav Gavrić – Tarik Hasanić. Razlike u zadovoljstvu životom adolescenata s obzirom na lokus kontrole i sociodemografska obeležja. *Zbornik radova Kongresa psihologa Bosne i Hercegovine*, 4, 219-237.
- Lacković-Grgin – Čubela 2002: Katica Lacković-Grgin – Vera Čubela. *Skala nade*. U: Lacković-Grgin, K – Proroković, A. – Čubela, V. – Penezić, Z. (Ur.). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika. Svezak 1*. Zadar: Filozofski fakultet, 18-19.
- Halama 2010: Peter Halama. Hope as a mediator between personality traits and life satisfaction. *Studia psychologica*, 52 (4), 309-314.
- Headey – Wearing 1989: Bruce Headey – Alexander Wearing. Personality, life events, and subjective well-being: Toward a dynamic equilibrium model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(4), 731-739.
- Merkaš – Brajša-Žganec 2011: Marina Merkaš – Andreja Brajša-Žganec. Children with different levels of hope: Are there differences in their self-esteem, life satisfaction, social support, and family cohesion? *Child Indicators Research*, 4(3), 499-514.
- O'Sullivan 2011: Geraldine O'Sullivan. The relationship between hope, eustress, self-efficacy and life satisfaction among undergraduates. *Social Indicators Research*, 101 (1), 155-172.
- Pavot – Diener 1993: William Pavot – Ed Diener. Review of the Satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, 5 (2), 164-172.
- Paustović-Kolesarić-Krizmanić (1995): Psychological variables as predictors of quality of life. *Review of Psychology*, 2 (1-2), 49-61.
- Penezić 2002: Zvezdan Penezić. *Skala optimizma-pesimizma (O-P skala)*. U: Lacković-Grgin, K. – Proroković, A. – Čubela, V. – Penezić, Z. (Ur.): *Zbirka psihologijskih skala i upitnika. Svezak 1*. Zadar: Filozofski fakultet, 15-17.
- Penezić 2006: Zvezdan Penezić. Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi. *Društvena istraživanja*, 4-5, 643-669.
- Rijavec – Marković 2008: Majda Rijavec – Dragica Marković. Nada, strah od ispitivanja i školski uspeh. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 9 (16), 8-17.

- Smederevac 2000: Snežana Smederevac. *Istraživanje faktorske strukture ličnosti na osnovu leksičkih opisa ličnosti u srpskom jeziku*. (Doktorska disertacija). Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.
- Smederevac – Mitrović – Čolović 2010: Snežana Smederevac – Dušanka Mitrović – Petar Čolović. *Velikih pet plus dva, primena i interpretacija*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
- Smederevac – Mitrović 2018: Snežana Smederevac – Dušanka Mitrović. *Ličnost – metode i modeli. Treće dopunjeno i izmenjeno izdanje*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju društva psihologa Srbije.
- Snyder – Harris – Anderson – Holleran – Irving – Sigmon – Yoshinobu – Gibb – Langelle – Harney 1991: Charles R. Snyder – Cheri Harris – John R. Anderson – Sharon A. Holleran – Lori M. Irving – Sandra T. Sigmon – Lauren Yoshinobu – June Gibb – Charlye Langelle – Pat Harney. The will and the ways: Development and validation of an individual-differences measure of hope. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 570-585.
- Snyder 1994: Charles R. Snyder. *The psychology of hope: You can get there from here*. New York: Free Press.
- Snyder 1996: Charles R. Snyder. To hope, to lose, and hope again. *Journal of Personal and Interpersonal Loss*, 1, 3-16.
- Snyder – Hoza – Pelham – Rapoff – Ware – Danovsky – Highberger – Rubinstein – Stahl 1997: Charles R. Snyder – Betsy Hoza – William E. Pelham – Michael Rapoff – Leanne Ware – Michael Danovsky – Lori Highberger – Howard Rubinstein – Kandy J. Stahl. The development and validation of the Children's Hope Scale. *Journal of Pediatric Psychology*, 22, 399-421.
- Snyder 1998: Charles R. Snyder. A case for hope in pain, loss, and suffering. In J. H. Harvey – J. Omarzu – E. Miller (Eds.). *Perspectives on loss: A sourcebook*. Washington, DC: Taylor & Francis. 63-79.
- Snyder 2000: Charles R. Snyder. *Handbook of hope: Theory, measures and applications*. San Diego: Academic Press.
- Snyder – Shorey – Cheavens – Pulvers – Adams – Wiklund 2002: Charles R. Snyder – Hal S. Shorey – Jenifer Cheavens – Kimberley Mann Pulvers – Virgil H. Adams III – Cynthia Wiklund. Hope and Academic Success in College. *Journal of Educational Psychology*, 94, 820-826.
- Snyder 2004: Charles R. Snyder. Hope and depression: A light in the darkness. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23 (3), 347-351.
- Snyder – Lopez 2007: Charles R. Snyder – Shane J. Lopez. *Positive psychology: The scientific and practical explorations of human strengths*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Šarić-Raboteg – Merkaš – Majić 2011: Zora Raboteg Šarić – Marina Merkaš – Martina Majić. Nada i optimizam adolescenata u odnosu na roditeljski odgojni stil. *Napredak*, 152 (3-4), 373-388.
- Tatalović-Vorkapić – Jelić-Puhalo, 2016: Sanja Tatalović-Vorkapić – Jelena Jelić-Puhalo. Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske dece. *Napredak*, 157, 205-220.
- Vasić – Šarčević – Trogrlić 2011: Aleksandar Vasić – Dušana Šarčević – Aleksandra Trogrlić. Zadovoljstvo životom u Srbiji. *Primenjena psihologija*, 2, 151-177.
- Waller 1999: Niels G. Waller. Evaluating the Structure of Personality. *Personality and Psychopathology*, edited by Cloninger, R. Washington and London: American Psychiatric Press Inc., 155-197.

Miljana S. PAVIĆEVIĆ

Ana Z. STOŠEVSKI

INTERCONNECTIONS OF PERSONALITY TRAITS,
HOPE AND LIFE SATISFACTION OF YOUNG ADULTS
FROM KOSOVO AND METOHİJA

SUMMARY

This paper deals with questioning whether certain personality traits, explained with personality model Big Five plus Two (neuroticism, extraversion, conscientiousness, aggressiveness, openness, positive and negative valence) may predict experience of hope (defined by Snyder) and life satisfaction (defined by Penezić) of young adults from Kosovo and Metohija. Examinees were students (61 males and 134 females) from various universities in Prishtina, temporarily settled in Kosovska Mitrovica, average age $AS=21.5$, $SD=2.08$. Instruments used for the research are: Personality inventory Big Five plus Two, Hope Scale and Life Satisfaction Scale.

Regression analysis proved that personality traits explain 37.5% of hope variance and persistence has been distinguished from the group of predictor variables as an aspect of conscientiousness and superiority as an aspect of positive valence. Personality traits explain 59.2% of variances of life satisfaction and predictor variables are depression and negative affect as aspects of neuroticism, positive affect as aspect of extraversion and superiority as an aspect of positive valence. People who are persistent, persevering, organized and confident will be able to follow the chosen path toward the desired goal without paying much attention to obstacles. Optimistic, cheerful, active and self-confident people are expected to show higher level of life satisfaction.

Key words: Personality traits, hope, life satisfaction, young adults, personality traits, hope, life satisfaction, young adults.

Рад је предат 13. јула 2019. године, а након мишљења рецензената, одлуком одговорног уредника *Башинне*, одобрен за штампу.